

DVA VNANJA MINISTRA — angleški Anthony Eden ter ameriški Dean Acheson, ki ste zdaj res v zagatah in v skrbih. Imata jih v Egiptu, v Iranu, v Tuniziji, v Koreji, v južni Aziji in se marsikje. Poštevno angleškemu imperiju se izmikajo tla pod nogami.

Debate Z. N. v Parizu vse brez konstruktivnosti

Prerekanja v znamenju mrzle vojne in tekme med Zed. državami in Sovjetsko zvezo. — Vstop širinajstimi državam v O. Z. N. znova odklonjen

V soboto 2. februarja se je tako je prišlo besedilo njihovega dogodila na zborovanju Organizacije Združenih Narodov v Parizu zanimiv, povsem nepričakovani prizor. Cim je bila sobotna seja končana in so začeli delegati vstajati, je začela padati nanje ploha surovih jajc in gnilih paradižnikov, ymes pa so polagoma migljali po zraku proti tloru med delegate pamfleti. Med zborovalci je nastala zmeda in šli k hitro mogoče naglo proti izhodom. Nič niso utegnili pogledati od kje pada nanje ta nesnaga. Mislili so le na izgredne, napade na zborih in shodih in tudi o atentatih. Se policajki stražijo v zborovalnih dvoranah, so osupnili. Na galeriji ni bilo nobenega stražnika, pa so brzeli nanjo in prijeti kakega pol ducata moških. Povedali so, da spadajo v "Družbo anarhistov", pa so prišli zborovalce opozoriti z jajci, s paradižnikami in letakoma "trajito čas."

Velike naloge a malo volje zanje

Organizacije Združenih Narodov, katero je zasnoval v sivo-

(Konec na 4. strani)

Smo v tednih plačevanja dohodinskega davka. Delavec ga mora sicer sproti plačevati, a svoj letni report na davčno oblast mora vseeno napraviti.

"Politikom, ki preveč govore"

United Press je v svojem počilu ameriškemu tisku navedla tudi besedilo letaka "držbe anarhistov". Pod naslovom, "Politikom, ki preveč govore" pravi: Medtem ko vi delate govor, umirajo možje in fantje (v bitkah) v Koreji, v Burmi, Indokini in v Tuniziji. Dovolj je govorov! Ljudje čjo mir. Kolonije se mora osvoboditi. Zagotavljamo jih, da mi nočemo umeti ne za Stalina in ne za Trumana. Ljudstva ne bodo šla z njima. Zatirani po vsem svetu, združeni v resnično trejto fronto, klicajo (na naslov politikov): "Vi z vašim hinavstvom, z vašim cinizmom, z vašimi slabostmi, vi si ste vojni kriminalci!"

Teh "anarhistov" kajpadja potem, ko se je prvo razburjenje poleglo nihče ni vzel resno, toda svoj nastop so dramatizirali in

CLEVELAND, O.

Koncert pevskega zbara

ZARJA

v nedeljo 17. februarja v

SND, St. Clair Ave.

UPORI PO SVETU PROTI KOLONIJALNIM SILAM

Vojna v Koreji, v Indo-Kini, na Malajih, vretje v Tuniziji, v Moroku, napetost v Burmi, zoperstavljenje Egipta in Irana Angliji — ta in druga znamenja pričajo, da doba kolonijalnih sil zatonuje.

Ogromna Indija se je po mnogih letih bojev za osvoboditev že izmotala iz klešč angleškega imperializma. To je dalo pogum tudi drugim kolonijalnim ljudstvom, kar povzroča imperializmu Anglike in Francije težke skrbi.

Ameriška propaganda dela vtis, da je vzrok vsem tem uporom in notranjim nemirim "komunistična agresija". Zato so Zed. države, Francija in Anglija podale skupno izjavo, da bodo nastopile proti vsaki novi komunistični intervenciji z vsemi danimi sredstvi — torej tudi z atomskimi bombami. To pretinja so izrekle predvsem na naslov Kitajske, ker pričakujejo, da bo vojna v Koreji končana, bo (Kitajska) udarila v Indo-Kino. Ob enem je to svarilo namenjeno tudi Rusiji. Smatrajo namreč, da Kitajska v svoji vnanji politiki ne storí nobenega koraka brez odobrenja iz Moskve. Zato trdijo, da bi bila vojna v Koreji že dolgo tega končana, ako bi Rusija rekla Kitajski, da naj neha z intervencijo.

Kitajska in Rusija imata glede Koreje svoje mnenje. Obe trdita, da so vojno v Koreji začele Zedinjene države pod firmo Združenih narodov in to dokazujeta z izjavami tistih ameriških politikov, ki vojno v Koreji označujejo s "Trumanova vojna".

Glede vojne v Indo-Kini trdi francoska vlada, da je ne bi bilo, ako je ne bi netili komunisti. V resnici je vse korejsko ljudstvo za neodvisnost svoje dežele in Francija to čuti. Kako bi mogla mala skupina komunistov povzročiti francoski okupacijski armadi toliko naporov in izgub, ako ne bi imela zaslonke med ljudstvom?

Francijo stane vojna v Indo-Kini že nad milijardo dolarjev in veliko življenj. Francoska vlada se je obrnila na Zed. države z apelom za večjo pomoč v njeni vojni proti "komunistom" v Indo-Kini, dasi je bila že dozdaj velika, ne sicer z ameriškim vojaštvom, pač z municijo. Francoska armada v Indo-Kini je zalačana z ameriškimi tanki, z ameriškim orožjem ter z drugimi potrebami, in v začetku vojne v Indo-Kini je Franciji pomagala na ta način tudi Anglija. A vzlic vti ti pomoči Francija upora v Indo-Kini ne more zadušiti. Newyorskí governor Thomas Dewey trdi, da je vretja v južni Aziji kriva agresivnost kitajskih komunistov. Torej bi tudi vojne v Indo-Kini ne bilo ako je ne bi netila komunistična Kitajska.

(Konec na 2. strani)

ČITAJTE v tej številki

članek o borbi Vatikana proti Titovi Jugoslaviji in radi kakšnih vzrokov.

Dalje —

— C. Pogorelčev kritik, naslovljena uredniku, in komentar na:

— o prihodnjem koncertu clevelandske "Zarje";

— s 50 na 300 dinarjev za dohar;

— Notice iz upravnosti;

— urednikov članek "Kako sem prišel k Proletarcu";

— članek o širjenju korupcije v vladi.

— o uporih po svetu proti kolonijalnim silam.

— Komentari.

— članek o debatnem društvu Združenih narodov in razne dru-

ge spise, povesti in notice.

Precitajte tudi angleško stran;

nudi vam pravvrstne članke in razprave.

KOMENTARJI

Zbirka in presoja urednik

V SOBOTO 2. februarja je minilo 584 dni, od kar smo v "policijski akciji" v Koreji. Ravnov toliko dni so bile Zed. države udeležene v prvi svetovni vojni in jo končali z zmago. Premagali smo z ostalimi zavezniki vred mogočni kajzerjev rajh in razbili avstro-ogrsko cesarstvo. Edina "žrtv" na koncu je bila Nemčija premagana. V Koreji pa nam nikakor ne gre tako po sreči, kakor je nam šlo v prvi svetovni vojni na zapadni fronti. 584 dni policijske akcije v njih je za nami. Pričeli smo z njim uradno 28. junija 1950. A neuradno se je oborožen konflikt pričel tri dni prej. Konca ni se videti vzhod dolgotrajnim pogajanjam za prenehanje s klanjem, in politično razmerje med južno in severno Koreje je še prav takšno, kot ob pričetku vpada armade severne Koreje v južno in naše "policijske akcije" proti nji tri dni pozneje.

V 19. MESECIH "policijske akcije" v Koreji je izgubilo življenje 18,000 naših vojakov. Skupno znašajo žrtve naše armade v tej dobi 105,000 mož. Žrtve južne Koreje, katero smo šli braniti pred komunističnimi agresorji, znašajo nad milijon ljudi — rajše precej več. Žrtve komunistične severne Koreje in kitajskih "prostovoljev" pa znašajo po cenitvah ameriškega armadnega štaba ob začetku njihovega vpada v južno Korejo pa do 25. januarja to leto približno 1,601,000 ljudi. Kako je mo-

Ako ste prejeli zavoj Proletarca, razdelite ga med naše ljudi in jim priporočite, da naj si ga naročete. Hvala vsem za sodelovanje.

MARTIN DUNNE, star 22 let, doma v Illinois County na Irskem, se je vpisal v ameriško armado, se izvezbal v vojaka in bil poslan na bojišče v Koreji. V bitki mu je odbilo nogo. Poslali so ga v vojaško bolnico v San Franciscu. Martin Dunne bi zdaj rad postal državljan na podlagi posebne postave (G. I. Bill), ki določa, da inozemec, ki služi v ameriški armadi v vojni, lahko postane državljan ne da bi moral skozi proces naturalizacije kot morajo iti imigranti, ako vlože prošnjo za ameriško državljanstvo. Toda ta na 22-letni pohabljeni vojak Martin Dunne ne more postati državljan po vojaškemu zakonu, zato ker ni bil v — vojni. Nogo v Koreji je izgubil ne v kaki vojni temveč v "policijski akciji", kar je po uradnem tolmačenju isto nekaj drugega kot vojna. Kajti ako bi bile Zed. države v vojni v Koreji, bi jo moral napovedati po naši ustavi kongres. Tega ni storil, ker je Truman od vsega začetka označil za "policijsko akcijo", kot npr. ko so governerji pošljali državno milico nad stavkarje.

ST. FRANCIS HOSPITAL v Poughkeepsie, N. Y., je strogo katolička ustanova. Sedem izmed zdravnikov bolnišničnega štaba niso katoliki. Trije so protestanti, štirje pa Zidje. Vse sedem je bilo včlanjenih v ligi, ki se imenuje Dutchess County League for Planned Parenthood. Njen namen je pomagati ženskam iz steriliti v materinstvo in drugim pa razrediti razdaljo med enim in drugim porodom. To je torej medicinska ustanova, ustanovljena v svrhu kontrole porodov. Katolička cerkev tega ne dovoljuje. Vodstvo omenjene bolnišnice je tem sedanji zdravnikom ukazalo, da se morajo odločiti: ako hočejo ostati v bolnišnici sv. Franciske ne bo več službe. Kajti katolička cerkev je proti kakršnikoli porodni kontroli, kar je papež Pij XII. nedavno v daljši svoji poslanici z raznimi navodili duhovščini in katoličkim zdravnikom ter katoličkim bol-

Za varnost v rovih rudarjem potreben strogi zaščitni zakon

Lani je bilo ubitih na delu v Zed. državah 790 prenogarjev, včetvev onih 119, ki so bili ubiti tik pred božičem v eksploziji v West Frankfurtu, Ill.

To je povzročilo razne preiskave in pa zasliševanje pred kongresno komisijo o vzrokih letne nesreč in pa o predlogu za sprejem take zvezne postave, ki bi premogovniške družbe primorala v izpolnjevanje zaščite premogarjev pri delu v rovih.

John L. Lewis je pred to komisijo koncem januarja ugotovil, da so rudniški inspektorji vedeli o nabiranju plina v premogovniku v West Frankfurtu in bi nesreča lahko preprečila, ako bi državo primorali prezrediti rove. Walter Edie, direktor illinoiskoga departmента za rudarstvo, je Lewisu pred isto komisijo to priznal, a ob enem argumentiral, da imajo rudniški inspektorji glede varnosti v rovih le pravico družbe opozoriti na nedostatke, nimajo pa moči lastnike tudi primorati izpolnjevati varnostne naredbe.

(Konec na 5. strani)

svojih urednikov, ki jih je v službe na priporočilo čikaške demokratske politične mašine on imenoval, odslovil.

Ko je ponehalo zanimanje za ta škandal, že smo v Illinoisu dobili drugega. Izvedeli smo o nepostavnem kupčevanju s konjskim mesom. Konjsko meso se prodajati, toda zakon določa, da mora mesar povedati, da robo, ki jo nudi, ni goveje ampak konjsko meso.

Konjsko meso je pocen. Ku-

pupoje ga le najrevnejši med revnimi in pa za tse. Toda v Illinoisu so ga prodajali za goveje meso in raketirji, ki so se

pečali s tem, so napravili milijone dolarjev. Glavni direktor za nadzorstvo nad živiljami v Illinoisu je vzel od njih \$3,500 podkupnine. Pa je bil omrežen. Moral je svojim urednikom naročiti, da naj miže, kadar preiskujejo, če vidijo pred sabo konjsko meso, ki bo prodano za goveje ampak konjsko meso.

Konjsko meso je pocen. Ku-

pupoje ga le najrevnejši med revnimi in pa za tse. Toda v Illinoisu so ga prodajali za goveje meso in raketirji, ki so se

pečali s tem, so napravili milijone dolarjev. Glavni direktor za nadzorstvo nad živiljami v Illinoisu je vzel od njih \$3,500 podkupnine. Pa je bil omrežen. Moral je svojim urednikom naročiti, da naj miže, kadar preiskujejo, če vidijo pred sabo konjsko meso, ki bo prodano za goveje ampak konjsko meso.

Konjsko meso je pocen. Ku-

pupoje ga le najrevnejši med revnimi in pa za tse. Toda v Illinoisu so ga prodajali za goveje meso in raketirji, ki so se

pečali s tem, so napravili milijone dolarjev. Glavni direktor za nadzorstvo nad živiljami v Illinoisu je vzel od njih \$3,500 podkupnine. Pa je bil omrežen. Moral je svojim urednikom naročiti, da naj miže, kadar preiskujejo, če vidijo pred sabo konjsko meso, ki bo prodano za goveje ampak konjsko meso.

Korupcija ima torej svoje začetiske od zvezne vlade navzvod

in zato se je tako razborthotel.

Kafenauer je nekaj drugih se-

natorjev njegove stranke, med

njimi illinoiski Paul Douglas, jo

sicer razkrivajo, a ne zaleže do-

sti. Nekaj raketirjev sicer one-

mogočijo, a nasledje jih drugi.

Ta dežela bi potrebovala stran-

ko poštenja, pa je se nimamo.

Zato je tako.

Korupcija ima torej svoje za-

četišče od zvezne vlade navzvod

in zato se je tako razborthotel.

Kafenauer je nekaj drugih se-

natorjev njegove stranke, med

njimi illinoiski Paul Douglas, jo

sicer razkrivajo, a ne zaleže do-

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO DRUGO SREDO

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE
NAROCNINA v Zednjemih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglesi morajo biti v našem uradu najpozneje do petka popoldne za pribločitev v številki naslednjega teden.

PROLETAREC

Published bi-weekly by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc.
Established 1906.

FRANK ZAITZ, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROckwell 2-9738

UPORI PO SVETU PROTI KOLONIJALnim SILAM

(Konec s 1. strani)

Walter Lippmann, ki slovi za veščaka v tolmačenju vnapjepolitičnega položaja raznih dežel, pravi, da so vzroki za napetost v južni Aziji zgolj notranji, ne pa kitajska intervencija. Vojna v Indo-Kini se je že vršila ko je bila južna Kitajska še v Čiang-Kaiškovi oblasti. Pričela se je 19. decembra 1946 z napadom na francosko posadko. Upornike proti Franciji vodi v Indo-Kini komunist Ho-Či-Minh. "Kje so bili kitajski komunisti decembra 1946", vprašuje Lippmann, in odgovarja: "Več ko 1,500 milij od Indo-Kine"

Mukden v Mandžuriji so okupirali še dve leti pozneje — namreč novembra 1948 in Peiping, sedanje glavno mesto Kitajske, pa še januarja 1949. Ves ta čas je civilna vojna v Indo-Kini trajala brez kake komunistične pomoči od zunaj. Dobivala pa je pomoč v tej vojni ves čas Francija, kot že omenjeno od Zed. držav in Anglie. Vzlic temu upora ne more zadušiti. Zato hoče še več pomoči in zapretila, da ako je ne dobi, se bo iz Indo-Kine umaknila ter jo vso prepustila komunistom. To pretnjo je izrekla v nadi, da se bo Amerika tega ustrasi in poslala v Indo-Kino Francozom na pomoč tudi svoje čete, kakor jih je poslala v Korejo.

Enako so se začeli upori proti Angležem na Malajih dolgo prej predno so komunisti premagali Čiang-Kaiška ter ga pognali na Formozo.

Upori proti kolonijalnim silam se dogajajo tudi tam, kjer ni komunistov. Borbo Indijcev za osvoboditev izpod angleškega imperializma je vodil mahatma Gandhi, ki gotovo ni bil komunist. A imel je za sabo ljudstvo in ko je angleška delavska stranka uvidela, da so angleški nadvldi v Indiji dnevi šteti, je obljudila Indiji svobodo čim pride na krmilo. Obljubo je držala in Indija je dobila svobodo brez revolucije.

Francija pa Indo-Kine noče dati iz rok, dasi je boj francoskega vojaštva proti ljudstvu te kolonije brez upen. Ko je na azijski celini zmaga Japonska, je okupirala tudi Indo-Kino in jo proglašila sa suvereno državo. Po premaganju Japonske so se Francozi v Indo-Kino vrnili, a so naleteli na odpor dasi ni bilo tedaj v nji še nič komunistov. Ta upor postaja čezdalje ostrejši, a v Parizu nočejə razumeti, da je kolonijalni dobi odzvano. Tudi v Washingtonu ne, vsled česar so Zed. države na azijski celini in v arabskih deželah obsovražene kakor je Francija in Anglia.

V Tuniziji zahteva njenih tri milijone prebivalcev saj avtonomijo, a Francija noče popustiti in vlada s silo. Prebivalstvo Tunizije se je nad francoskim terorjem v svoji deželi pritožilo organizaciji Združenih narodov, pa ni nič pomagalo. Svojo okupacijsko armado v Tuniziji je Francija ojačila in voditelje gibanja za avtonomijo pa zaprla. S tem si je nakopala v vseh arabskih ter drugih muslimanskih deželah še več sovrašta. S silo, brez sodelovanja ljudstva, se tudi v še tako zaostalih deželah ne da več vladati. Vsled tega se kolonialni režimi poslužujejo za krotitev domačinov terorja. Francoska vlada pravi, da je Tunizija strategično prevažna, da bi jo dala iz rok in v tem jo podpirajo Zed. države in Anglia.

Edino Rusija izmed vseh močnih držav na svetu kaže naklonjenost aspiracijam kolonijalnih ljudstev in pa takim deželam kot sta Iran in Egipt.

Egypt bi se rad angleške nadvlaste iznebil. Toda Churchill pravi, da se angleške čete iz Egipta ne bodo umaknile. Dobile so pojačanje in okupirale bi ves Egipt, tudi glavno mesto Kairo, ako bi kralj Farouk ne spremenil vlade ter zadušil izgredje proti Angliji, ki so stali mnogo življenj.

Nekoč je bila doba, ko so Angleži lahko držali padjarmljene in napol kolonijalne dežele k tloru in sebi v podporo pa podpirali bogataške domačine, da so svoje tlačane s tujo pomočjo še laglje izkorističali.

To sedaj ne gre več lahko, kar so Angleži spoznali posebno v Iranu. Ako ne bi Iran mejil na Rusijo, bi Angleži poslali tudi vanj svojo armado, a v tem slučaju si tega niso upali, v bojazni, da ako bi to storili bi tudi Rusija poslala vanj svojo armado; bolj drzno pa so nastopili v Egiptu.

Problem egipčanskega ljudstva pa niso samo An-

VATIKAN Z BORBO PROTI TITOVI JUGOSLAVIJI NE MISLI ODNEHATI

Alojzija Stepinca slikajo za hrvatskega katoliškega mučenika. — Napad na upravitelja ljubljanske škofije Antona Vovka povzročil še ostrejšo propagando proti "preganjaju cerkve v Jugoslaviji"

Ko so lani in predlanskem prihajali v Jugoslavijo na obisk k Titu in študirali razmere v nji ter spremembe od kar je, v sporu s kominformom naši kongresniki, časnikarji in nekatere drugi visoki ljudje iz ameriške politične arena, so baje vladu v Beogradu vsi urgirali, da naj spusti iz zapora zagrebškega nadškofa Alojzija Stepinca — češ, da bo to na ameriško javnost "izredno dobro vplivalo". Res se je zgodilo, da je bil Stepinac izpuščen iz ječe, toda ni smel na nadškofovski tron v Zagreb temveč v svojo rojstno vas, kjer lahko vrši vsa opravila navadnega duhovnika. Toda cim je bil oproščen, že je izjavil, da se še vedno smatra za nadškofa in za takega ga, priznava še zmerom tudi vatikan.

Tudi Drew Pearson se umšaval

Radijski-komentator Drew Pearson je eden izmed onih Američanov, ki se je veliko prizadel, da se tega visokega člena rimske hierarhije oprosti. Tudi, ameriški ambasador v Beogradu, George V. Allen se je trudil, da bi jugoslovanska vlada to ameriško spotikanje ob Stepinčevu dobro spravila izpod nog.

Ko se je to na vse te pritiske končno zgodilo, je naš veleposlanik, omenjeni George V. Allen, priznal, da so za Stepinčevom osvoboditev pritisnili najbolj ter tudi najbolj učinkovito ameriški krogri. A priznal je tudi, da nadškof Stepinac ni nikakršen svetnik. Izjavil je, da ga veseli, ker je nadškof oproščen, a ob enem poudaril, "da to seveda ne pomeni, da mi (ameriško diplomatsko zastopstvo v Jugoslaviji) odobravamo Stepinčeve delovanje med vojno."

Stepinac bil politični duhovnik. Dalje pravi naš ambasador G. V. Allen v svoji izjavi:

"Dejstvo je, da je Stepinac med vojno sprejel naslov vrhovnega vikarja hrvatske armade, ki je kolaborirala z nacisti. Nacistični kolaboratorji so pomorili 500 do 700 tisoč Jugoslovov, med katerimi je bila pretežno večina pravoslavnih vernikov. Resnica je seveda, da nekaterim je uspelo, da so si rešili življenje s tem, da so se odpovedali pravoslavlju in postali katoliki. Pri tem je imel neko vlogo tudi Stepinac.

"Dočim mi ne odobravamo, da bi se duhovščina metala v zapore," je zaključil svojo izjavo Allen, "pa moramo razumeti, da so Jugoslovani s svojega stalnega imeli vzrok, da so ga posadili na zatožno klop in obsodili. To je nekaj, česar večina ameriškega ljudstva ne razume."

Kardinal Stritch se zgražal

Ko je poročevalci čikaških Daily News komentiral vso to afero ter Allenov izjavu z Jugoslavijo naklonjenega stališča, se je oglasil v protest proti takemu poročanju propagandni aparte čikaškega kardinala Stritcha z daljšo poslanico, ki jo je omenjeni dnevnik prominentno pridobil. Kajti ne kaže mu, da bi se zameril v našem katoliškem mestu (čeprav je polno ko-

gleži s svojo takto temveč še bolj domači izkorisčevalci. Dokler se teh ne iznebi, bo masa v bedi pa tudi ako se Angleži vsi do enega umaknejo iz Egipta. In enako v bedi bo v Iranu, kot povsod drugod kjer peščica feodalnih mogotev tlači brezpravne množice.

Tem fevdalcem pomaga zdaj tudi Amerika, v veri, da ako vladu oni izgube, jo bodo dobili komunisti, to pa se mora preprečiti za vsako ceno. To je vzrok, čemu načena ljudstva gledajo v svojem upu na Sovjetsko zvezo in le od nie pričakujejo pomoči. Amerika je torej v tem svoji politiki zelo zagrešila. Namesto, da bi pomagala tem zaostalim, podložniškim narodom, jih odbija. Torej kam drugam naj se obrnejo ako ne na Rusijo! Naša politika podpiranja tiranov se bo izjavilova in to vidimo tudi v deželah, v katerih je malo ali pa celo nič komunistov. Na eni strani naša vladu trdi, da je za dvig življenskega nivoja v zaostalih deželah z moderniziranjem gospodarstva, pred vsem poljedelstva, a na drugi strani pa podpiramo reakcionarni bogataški sloj, ki je krievne množice. To spoznavajo in zato se oklepajo onih, ki jim obljubujejo ne samo osvoboditev izpod tuje nadvlaste temveč tudi osvoboditev izpod domačih tlačil.

Problem egipčanskega ljudstva pa niso samo An-

rupsije ter drugega gnoja) ta-ju, ki ji je sovražna — sovražna zato, ker ji je odvzela privile-

gije, je naravnno, da se brani, vzlič temu, da se pri tem zamerja naši vladni v Washingtonu, ki je v svoji politiki na vatikan ja-

Zato pa predsednik Truman ta-

ko tiše, da bi poslali ambasa-

dorja v Vatikan, dasi ga nismo še

nobenkrat imeli, razen predsed-

nikega osebnega zaupnika.

Poslal ga je k papežu pokojni

predsednik F. D. Roosevelt med

vojno — kot vsem znano, v svr-

ho intrigriranju in šponirjanju za

zavezniško stvar. Uspelo mu je,

ker papež je pomagal vreči Mus-

solini, ko je uvidel, da bo osi-

šče vojno izgubilo.

Na srečno rešitev prišla druga

nesreča

Komaj se je vihra glede "mu-

čenika" Stepinca nekoliko pole-

legla in je Jugoslavija dobila v

ameriškem tisku precej prizna-

nja za svojo uvidevnost, že je

koncem januarja buknila v svet

vest, da so v Novem mestu v

Sloveniji napadli komunistični

"hoodlumi" na postaji upravitelja ljubljanske škofije Antona Vovka.

Posledica je, da je papež pokojni

F. D. Roosevelt med

vojno — kot vsem znano, v svr-

ho intrigriranju in šponirjanju za

zavezniško stvar. Uspelo mu je,

ker papež je pomagal vreči Mus-

solini, ko je uvidel, da bo osi-

šče vojno izgubilo.

Služujejo kakor kominformoveci

ka žalitev proti naši šoli, proti

našim učiteljem in proti ljudski

oblasti. Tem gospodom ne gre

v račun, da se v naših šolah ne

sme vzgajati mladina v duhu

babjeverstva. Duhovniki — so-

vražniki naše ljudske oblasti ne

morejo učiti mladine ne v šoli

ne v cerkvi. Takim duhovnikom, kakovšen je n. pr. v Ajdovščini,

o katerem pravijo med drugim,

da je s prižnico povedal, da je

potožil v raket umrela pismo,

ki naj bi ga ranjki izročil bogu,

katerega prosi, naj bi se misi-

jon srečno končal, takim du-

hovnikom, ki vzgajajo vernike v

duhu. takega mračnjaškega,

srednjeveškega babjeverstva, se-

veda ne moremo zaupati vzgoje

je naše mladine. Saj ni izključeno,

da bi začeli iz nje s šibami

izganjati hudiča. V naših šolah

ne uči mladina na podlagi

znanstvenih doganj in se vzga-

ja v duhu najvišje morale.

Vzgoja naše mladine v naših šolah

ni v nasprotju z zakoni naj-

PRIPOVEDNI DEL

Miško Kranjec:

Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje)

Toda Sušnik, Koren in Podlesek pri Svetem Ivanu se niso gnali za Nemčijo, da bi jim tam Miha Kuhar vladal. "Aber ja!" je vzkliknil Sušnik nekoč, "moja dobra dekla Miha vendar ne bo minister, da bi nas priganjal k delu. Miha bo že ostal priden in bo opravljaj tisto, na kar se razume!"

Zalostna komedija, ki so jo igrali pri Svetem Ivanu, se je nabreknila in je bil skrajni čas, da najde nekje svojo rešitev. Tabor je bil sklenjen: kar je bil šel Sušnik z župniku, da so se rešili Klemencu z internacijo, je v tem krogu bila zamašena še poslednja lukanja: cerkev je pristopila. In ko je pristopil župnik, je pristopil še Tonček. S Podleskom sta si pomemžniki. "Hlapec boš dober," si je dejal Podlesek in pozabil na nekdanji račun z Rebernikom. Podlesek je gledal naprej in je vedel, da ga bo potreboval. Tonček je bil pripravljen, da se zavoljil zgolj s kruhom.

Samo bedni Plavšek je taval s svojimi zmotami po Svetem Ivanu in ni mogel razumeti, kako da vsi tako molče in se zapirajo vase.

2

Po Klemenčevem odhodu se je ozračje pri Svetem Ivanu nekam pomirilo. Pri svojem početju vsi ti ljudje niso prav nič potrebovali koga, ki bi jim pregledoval obisti, vrtal v duše pa jih tako dražil. Napravili so račun z vsem in tež dobi pričakovanja so hoteli miru. Izdali so vse in zdaj niso potrebovali nikogar, da bi jih motil. Se nikdar si ti ljudje niso tako oddahnili kakor po odhodu Matije Klemence. Od župnika prek kaplana, Ančke, Rebernika, Korena, Sušnika, Podleska vse tja do Mihe Kuharja so čutili sprostitev. "Hvala bogu," je nekdo vzdihnil. Kdo že? Morebiti pa so vsi tako vzdihnili.

Samo bedni Plavšek je začel pomežkovati: odpirale so mu oči. Klemenc so vendarle od tod poslali v internacijo zato, da bi laže izdajali, da bi ne imeli prič. Pa je nekoč dejal pri preferansi:

"Zdaj pa že vidim jasno, da nas bo vrag le moral vzeti! Mi smo ostali, on pa je šel. Zdaj lahko mirno igramo vsakovrstne igre..."

"Kakšne igre to misliš? ga je pogledal Podlesek, nato pa dejal: "Ce ti ne ugaja, da je šel, se prosi za njim, mu bos tam družbo delal. Saj si se že takoj nekajko preveč opletal okoli njega, da veš. Zdravo to ni..."

"Plavšek je gledal z njim, potem je zmignil z rameni. Preden pa je odšel, se je ozrl v Podleskov kotiček, kjer je "stari žandar" čepel nad mizo in si podpiral glavo z rokami.

"Ne jezi se, Podlesek," je dejal Plavšek z otroškim smehljajem in mu je bilo hudo. "Pomešalo se mi je nekaj... nisem vedel, da je vse tako... strašno. Zate pa sem vendar vedno mislil, da ljubiš domovino..."

Odhajal je in na cesti mu je bilo nezansko hudo. Komaj je videl Korena, katerega je srečal.

"Tudi ta nima domovine in vendar jo izdaja," si je dejal Plavšek in bilo mu je hudo, ko je taval dalje.

Koren pa se je s sovraštvom ozrl po Plavšku in zabrundal:

"Tudi tega bi bilo treba stran:

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežo enako dobro kakor drugje, zasluzijo, da jih patroniziratel Povejte jim, da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

V izoblju se koplige, da pa ne bi niti skorjice! Koren ne bo pozabil, Plavšek!"

Koren je taval k Sušniku. Čutil je, da ni nikjer potreben, toda nekam je moral iti — jest. Nekoč je prodajal svojo modrost pri Svetem Ivanu, zdaj te modrosti ni nihče več potreboval, tudi njega niso potrebovali, in Koren se je zavedal, da bi se ga najrajsi iznebili. Bil je kakor berač za plotom, kakor pes se je plazil k ljudem, kjer je videl, da jedo. In če je Koren pomisli, da mu je vse to napravil Klemenc, tako je vsaj on mislil, ga je sovrašto do tega človeka spravljalo v brezup!

Tokrat je šel k Sušniku na kosilo, a da bi ne prišel "prazen" — zelo se mu je, da mora vedno kaj posebnega povedati, s čimer se bo opravičil za kosilo —, je dejal pri mizi Sušniku:

"Zastraž Klemencia nismo napravili najbolj pametno!"

"Kako misliš ta svoj pametno?" je vprašal Sušnik.

"Ne bi ga smeli poslati v internacijo. Ko pridejo Nemci, se nam bo že kako izmuznil, le verjemi! Če bi bil tu, bi ga imeli v rokah!"

"Pojdij se solit! Hudič z njim, vesel sem, da ga ne gledam vsek dan! Pa saj bi se tebi tudi tu izmuznil! Sicer pa ima tu ženo, bo že prilezel za njo!"

"Ako nam jo še ona ne izmakne v zadnjem trenutku!"

"Pa ti pazi nano!" je odvrnil jezik Sušnik, "saj zdaj nimaš svoje Zofke in kakega drugega dela tudi nimaš; stanuješ zastonj, ješ zastonj, pa še kaj pametnega storil — Sicer pa je že čas, da prenehaš s svojimi predlogi. Takrat si komaj čakal, da bi se Klemencia znebil, zdaj bi ga spet rad imel tu. Kdo te razume? Mislil sem, da si pametnejši, pa si uboga sirota. Le kdo si nas mogel tako dolgo vleči za nos!"

Sušnik je zamahnil z roko, Koren pa se je potuhnil.

"Tudi s tabo bom obračunal!" je zapretil Koren Sušniku v duši. "Le čakaj! Ubili bi me radi! Morda ste že tudi nad manjo izrekli svojo sodbo! Ampak, Koren se je mnogo naučil, odkar se je na Klemenčev predlog posmonil. Koren vas bo vse prehitel! Koren bo ubijal!"

Dvignil se je od mize in taval od Sušnika. Ne domov, doma se je bal, tiste prazne sobe, iz katere mu je pobegnila Zofija; na cesto je šel, se vedno pijan, ker je zjutraj pri nekem kmetu pil žgarje.

Vlekel se je po cesti kakor senča. Toda v njegovi duši je bilo svetlo, lepo: v njegovih duših gorelo brezmejno sovrašto do vsega na svetu, v njegovih duših se je razraščal velik in trden sklep: ubijti. Ubiti Klemence z Gizo, ubiti Podleska, Sušnika, ubiti Plavška z ženo, vse učitelje z Rožmanom vred, ubiti Šmona in Zofijo, Zadravca in Magdiča in Miho in kmete, ubiti, vse ubijati. Zato ker so vti ubijali njega in ga ubili. Ali še živi? Mar se Koren ne zaveda dobro, kako so ga do kraja ubili? To telo, ki se pijano vlači po ivanovskih cestah, ne more več živeti. In ce ne more živeti, ne sme dopustiti, da bi živeli drugi, predvsem tisti, ki so ubiali njega.

Takrat je Sušnik rekel Mici: "Tudi s tem bo treba obračunati, da se ne bo vlačil po cestah kakor pes."

3

Marec se je prismehljal s soncem na hrbi okrog Svetega Ivana. Pomlad je bila tu. Ne razkošna, pač pa tista, ki zvabi kmete na vrtove, na dvorišče, da pospravljajo, ki zvabi otroke prvič na še docela orumenele trate. V Gzinem razredu na mizi cvetajo rože v lončku: otroci so jih ji prinesli.

Pomlad... Koliko src si je že lepo lepe in mirne pomlad, brez tiste večne, moreče skribi pred vojno. Toda v ozračju je viselo nekaj težkega, zadušnega. Zadušnega tudi za tiste, ki so že lele, da bi ta pomlad nāzadnje vendarle prinesla "odrešenje". Vse so vrgli na to pomlad, nikamor več niso mogli, tako živeti pa tudi ne. Bilo je treba, da se odloči.

(Dalje prihodnjie)

V EGIPTU je sovrašto do Angležev in Anglie dobilo svoj izraz poselno v izgradnih v Kairu koncem četrtega tedna v januarju t. l. Dne 24. in 25. januarja so izgradili napravili v Kairu okrog 25 milijon dolarjev škode. Navalili so na razne ameriške ter angleške urade in v trgovine, jih izropali ter začiali. Napad so izvršili tudi na svetovno znani Shepheard hotel v Kairu, ki je bil shajališče imovin Angležev, Američanov in drugih tujevcov. Kralj Farouk je dne 26. januarja svojo vlado odslovil, razpustil parlament in imenoval novo vlado, ki jo je po njegovem navodil sestavil Alj Maher paša. Po vsem Egipetu je bil proglašen preki sod. V izgradnih v Kairu, v Aleksandriji in v bitkah z Angleži ob Sueškem kanalu je bilo že mnogo domačinov in Angležev ubitih. Egipčani zahtevajo, da se naj angleške čete umaknijo iz Egipta in da se Anglo-egipčanski Sudan združi z Egiptom pod kraljem Faroukom. — Na gornji sliki je prizor s "fronte" ob Sueškem prekopu, ki ga stražijo Angleži, in slika iz izgradov v Port Saidu ob vhodu v kanal.

NOTICE

IZ UPRAVNIŠTVA

Mary Bernick iz Detroita piše: "Moja številka tik naslova v tiskovni sklad, znatno vsoto. Prinesel jo je nam njen sin Eddy v družbi s Frankom Podboyjem iz Johnstowna in njegovim bratom Johnom, tudi iz Penne. Bila sta na pogrebu Jacoba Puca, o čemer smo takrat poročali.

Naša stara naročnica Jennie Troyar, Palisade, Colo., je obnovila naročnino in piše, da je težko operacio srečno prestala, da pa bo vzel dolgo časa, predno bo spet trdna. Mož Jack ji je umrl pred leti po dolgi bolzne. Bil je šaljivec da malo takih in deloven v njihovem društvu SNPJ. Vsi njeni otroci so odrasli in poročeni. Pisec kolone je bil pri njima par dni, ko je pisal potopis za v Družinski koledar pod naslovom "V državi mormoncev" in o življenju Slovencev v Coloradu.

Jennie se v pismu potožuje, da tisti, ki so že dolgo tam, so posabili bolnike obiskavat, posečati društvene seje in se naročati na naše časopise. Brali bi jih še, ne pa plačati. Naj se dodamo, da so v Palisadu indaleč okrog reki Colorado, ki teče ob Troyarjevemu domu, krasni sadni nasadi. Tudi precej Slovencev jih lastuje.

Jacob Pavčič, Strabane, Pa., je postal naročnino na list za društvo Postojnska jama št. 138 SNPJ.

Naročnino je obnovil naš pionir Frank Udovich v Chicagu in prispeval \$2 v tiskovni sklad, skupaj \$5. Lukas Podbregar, Witt, Ill., je obnovil naročnino.

John M. Stonich, Pueblo, je postal naročnino za Frances Korosec. Pravi, da je zelo zaposlen in želi, da bi ga v zastopništvu za ta list kdo drugi namenil.

Omenjeno je bilo že v prejšnji številki, da je Frank Alesh, ki se je iz Chicaga za stalno preselil v Fontano, Calif., obljubil dobiti kaj novih naročnikov, pogojno, ako bo list redno izhajal. Zdaj se drži določenih datumov in zanašamo se, da se jih bo tudi v bodoče.

Ignac Hrescie, Canton, Ill., je obnovil naročnino in prispeval \$2 v tiskovni sklad, skupaj poslal \$5. Enaka sta poslala po \$5 Frank Miksha, Lima, O., in Anna Pichman v Chicagu.

John Valetic, Gary, Indiana, je obnovil naročnino in prispeval \$2 v tiskovni sklad.

Naš stari naročnik Michael Pleše v Pittsburghu, Pa., piše, da ne prejema Proletarca. Se-

Nekaj o naših stvareh

(Konec s 1. strani)

marsikje sram prznati, da so slovenskega pokolenja. Kajti Američanom v splošnem ni bilo niz znanega o kakih Slovencih. Zato so se naši "Kranjci" kljali za "avstrije" zaeno s Hrvati in Crnogoreci vred. Avstrijski Nemci pa so se nazivali za Nemce rajše kot pa da bi se jih istovetilo z "avstrije" iz Franc-Jošefovega avstrijskega juga.

Kar se tiče bodočnosti naših podpornih organizacij, bodo svoj značaj vsled izumiranje članov stare generacije zelo predragačile. Postale bodo povsem ameriške. Tudi v pridobivanju članov bodo čezdaje večje težave, ker so se stvari na zavarovalninskem polju zelo spremene. Ko smo mi ustavnjavljali podpornu društva, je bila zanje resnična potreba. Danes pa je razne sorte "insurance" zelo razširjen in socialno zavarovanje se raztegne, dočim ga v naši dobi sploh bilo ni.

Toda ker hočemo ohraniti kar smo si s toljim trudom zgradili, moramo iskati naslednike v naši tu rojeni generaciji ne samo na društvenem temveč tudi na kulturnem polju. Naši pevski zbori so ohranjeni le na ta način, a dramska pa pojemanje, razen v Clevelandu, kjer veliko tu rojenih zna dobro slovensko in vsled tega slovenski oder tam za nove moči nj v zadregi, kakor je npr. v Chicagu. Tako prednost, kakor jo ima slovenska naselbina v Clevelandu, imajo tudi vse večje češke, poljske in italijanske naselbine. A v naših malih naselbinah pa so Slovenci samo še tisti, ki so prišli sem iz starega kraja. S časoma bo v vseh tako. Priseljevanje je ustavljeno, razen kar je bilo v minulih par letih beguncov pripuščenih, starci pa izginjajo po naravnem zakonu. A to se ne zgodi že jutri. In otroci naših staršev se v splošnem svojem narodu ne bodo odčuli, pač pa sele tretja generacija, a tudi ta ne vsa. Stvar torej ni tako brezupna kot si jo urednik "Zajedničara" Filip Vukelič predstavlja.

veda ne, ker kot vidimo iz njegovega pisma, ima on zdaj nov naslov, list pa smo mu pošljali na starega. Poroča, da gre za nekaj mesecov na obisk v star kraj. Delal je v gl. uradu HBZ — zdaj je v pokolu. Pred leti je bil član gl. nadzornega odbora SNPJ. Na potovanju mu želimo obitka užitka.

Ostalo je za v to kolono še priljčno notic, ki bodo pod tem naslovom v prihodnji številki dne 20. februarja.

Koncert pevskega zбора ZARJA

Cleveland, O. — Pevci in pevke pev. zbor ZARJE so spet postali aktivni in se pridno pripravljajo za koncert, ki se bo vršil pod vodstvom Jos. V. Krabca. Ved podrobnosti o tem koncertu, ki ga bomo imenovali zgodnjem pomladanski koncert, je naznanjeno v F. Kokalovem dopisu.

Sedaj pa apeliramo na našo slovensko publiko, da si rezervira nedeljo 17. februarja za potest tega koncerta, na katerem bo polno užitka in razvedrila, kot je že navada pri Zarjanah. Vstopnice so samo po \$1 in so že v predprodaji, si jih lahko nabavite pri pevcih in pevkah ZARJE, kakor tudi v SND v starem posloju. Podpirajmo naše pevske zbor, da bo naša slovenska pesem donela še naprej in da bo našo kulturno življenje živilo tudi ko na več ne bo.

— John Krebel.

PREČITAJTE PROLETARCA

vestno in brez predvodkov.

UVERILI

se boste, da je vredno ne samo biti njegov naročnik nego ga priporočiti tudi drugim, da si ga naroče.

ŠIRITE LIST

ki ga v načelih ne more ničesar omajati!

Pevski zbor

ZARJA

Cleveland, O..

priredi koncert v Slovenskem narodnem domu, 6409 St. Clair Ave.

v nedeljo 17. Februarja

Pester glasbeni spored. Opereta

"PONOČNI VASOVALCI"

Pridite! — Vstopnina en dolar

Vsi prijatelji lepega petja vabljeni na ta dan v družino Zarjanov!

NA SVIDENJE 17. FEB. V SND

Kako sem prišel k "Proletarcu"

Frank Zaitz

Prvič sem dobil v roke "Proletarca" decembra 1908 na Alti, Utah. Mike Zugelj, ki je ravno odhajal s teh gora domov na Murray, Utah, mi je prepustil posteljo v kompaniskem "bunkrovu" — ali bolje — pokazal mi jo je upravitelj ter dejal: "Tukaj je zdaj prazno."

Vstopil sem s paketom ravnino se je Mike s svojim paketom odpravljal doli proti Provu. Poždravila sva se, videl je, da sem Slovenec, prepustil mi je nekaj stvari in pristavl — "tam na polici je 'Proletarec', če boš kaj kral."

Ko sem mu leta pozneje o tem omenil, je dejal, da se tega najinega srečanja nič ne spominja, kar verjamem. Bilo je vse nekam mimogrede.

Naj omenim, da je bil M. Zugelj že od začetka tajnik društva Edinost št. 12 SNPJ s sedežem na Murrayju, a člane pa je imelo v rudarskih kempah onih dnevač naokrog.

"Proletarec" je tedaj izhajal tretje leto. Leta 1907 sem prišel v Pueblov namenu, da si v par letih nekaj prislužim, si kupim zlato uro in verižico ter se povrnem v krasno-našo domovino. Pa se nisem nikam vrnil. V Pueblo sem delal le nekaj mesecov, potem je prišla kriza. V hiši, kjer sem stanoval, nas je bilo sedemnajst "boarderjev" (gostačev). "Glas Naroda" je bil edini list, ki je prihajal vseeno. Gospodar je bil naročen.

V Pueblo je že bilo okrog ducat ljudi, ki so tedaj prejemali "Proletarca", a jaz ga nisem viden nobenkrat. Danes, v 47. letu Proletarca, je njegova cirkulacija le malo večja kakor takrat. Zelo dobro pa je bil Proletarec v Pueblo razširjen par let pred prvo svetovno vojno in še tudi nekaj let pozneje. Njegov glavni agitator takrat je bil Charles Pogorelec.

Industrialna kriza l. 1907 me je pognala na pot. Gospodar je dal zabiti okna svoje hiše z deskami in odšel s familiijo v stare kraj. "Kam naj grem?"

Potovali smo iz kraja v kraj brez vožnjih listkov, toda vendar z vlaki. V tistih, v katerih se je vozila živila in razno blago, so bili dobiti tudi za nas — dasi so nas dostikrat preganiali in smo se moralni zelo varovati železniških stražnikov. Mesec in mesece je trajala kriza. Dobile so je delo v kakem tunelu, ali v irigacijskih napravah. V tnehlih se ni prav, nič pazilo na človekovo varnost. Ubilo je enega, dva ali deset, tisoč drugih je proslilo za delo. Blizu Glenwood Springsa v Coloradu so delali velik tunel za elektrarno, da reko napeljejo vanj za pogonsko silo. Začeli so ga graditi v krizi, kakor marsik, kar se je le v takih časih dobro izplačalo. Tam sem šel prvič "pod zemljo". Učenci delave so pokopavali kjer koli je bilo kaj prostora za "grob", ali pa jih enostavno zapipali z materialom, ki so ga ga je dobil v neodvisnem. Po-

vezili iz predora in ga kupičili ob reki.

Po več mesecih stradanja in pojavljivanju, za delom sem se ustavil v West Jordanu (zdaj Midvale), Utah. Dobrodružen rojak me je vzel na stanovanje in hrano. Dobil sem delo v topilnici, kako težko in nezdravo delo. V prostem času sem se seznanil z "nasimi ljudmi". Zanimali se niso prav za prav za nobeno "politiko". Kdor je že imel volilno pravico, je glasoval kakor so mu ukazali mormonski "politični". Sicer pa so bili tisti gospodje res dobri ljudje! Sliši po salunih in "tretali", da jih je bil žečev vesel — posebno salunarji . . . Edini list, ki sem ga med rojaki opazil, je bil Sakserjev dnevnik.

V Leadville, Colo., kamor sem šel z Alte, tudi nisem prav nikjer opazil "Proletarca". Ce sem naletel na pogovor o njem, se je navadno končal z ugotovitvijo, da je to bržkone list za "eastern greenhorne", da se lahko kregajo v njemu. Ščasoma sem izprevidel, da je Leadville za "Proletarca" isto kakor Joliet. V Leadville je zanj klima "previsoka", v Jolietu pa "previsoka". V eno ali drugo teh dveh naselbin je prihajalo le po par izvodov "Proletarca" in nič boljše ni danes.

Februarja 1912 sem začel delati v železničnih majnah na Elyju, Minn. Prišel sem tja iz Leadville, Colo. "Boš pomagal agitirati za 'Proletarca', " je vprašal John Teran. Sugestiral je tudi, da bi ustanovili socialistični klub. "Finci ga imajo, čemu ga mi ne imeli!" Saj res, čemu ne, smo odgovarjali, ali ustanovili ga vzlci temu nismo. Nekaj let prej ga je elyska naselbina že imela. Pod pritiskom razmer je razpadel.

Medtem, ko je Oliver Iron Mining kompanija dopuščala Fincem, da so se dokaj svobodno gibajo v mejah svojih socialističnih aktivnosti, jih je Slovenscem absolutno zabranjevala. Finci so se priselili na železno okrožje že prepojeni s socialistično ideologijo, in od Slovenscev so bili v vsakem ozirom daleč naprej. Imeli so v vsakem večjem kraju po železničnem okrožju svojo dvoran, nekod celo dve, zadruži, bili so organizirani v socialističnih klubih, čitali so socialistične liste in vršili prosvetno delo v duhu, ki je skoraj skoraj vsebine železniških stražnikov. Mesec in mesece je trajala kriza. Dobile so je delo v kakem tunelu, ali v irigacijskih napravah. V tnehlih se ni prav, nič pazilo na človekovo varnost. Ubilo je enega, dva ali deset, tisoč drugih je proslilo za delo. Blizu Glenwood Springsa v Coloradu so delali velik tunel za elektrarno, da reko napeljejo vanj za pogonsko silo. Začeli so ga graditi v krizi, kakor marsik, kar se je le v takih časih dobro izplačalo. Tam sem šel prvič "pod zemljo". Učenci delave so pokopavali kjer koli je bilo kaj prostora za "grob", ali pa jih enostavno zapipali z materialom, ki so ga ga je dobil v neodvisnem. Po-

vezili iz predora in ga kupičili ob reki.

Vprašal sem med rojaki, čemu, in izvedel, da je enega stril pritisk fare, ker ni dal krstiti otroka, drugi pa je odpri svojo obrt in mu ni kazalo, da se bi

(Dalje prihodnjic)

VATIKAN Z BORBO PROTI TITOVI JUGOSLAVIJI NE MISLI ODNEHATI

(Konec z 2. strani)

Hkrati je širjenje babjeverstva tudi kaznivo. Temeljno načelo vzgoje naše mladine je in morati ljubezen do dela za skupnost, spoštovanje do človeka, do staršev, spoštovanje naših zakonov in patriotizem.

Gonja Vatikanu zvestih cerkevni dostenjanstnikov proti naši ljudski oblasti zaradi "moral", zaradi verouka, zaradi "preganjanja vere" itd. je tesno povezana s splošno dejavnostjo mednarodne reakcije in mudi namen, ustvarjati viden, da naša oblast preganja vero še zato, če da ne more nuditi naši mladini nobene morale in vzgoje. V resnicu pa ni pri nas nobenega verskega problema, kajti vera je pri nas svobodna. Vzgoja mladine pa je in morata ostati dolžnost države, biti mora v rokah ljudske oblasti. Zelo bi svetovali vsem, naj resno upoštevajo, da je bila pri nas zmagovita ljudska osvobodilna borba, da je zmaga pri nas ljudska revolucija in da je priznanje tega dejstva potrebno vsem, ki hoče živeti v miru z našo ljudsko oblastjo. Vatikan, ki je nedvomno sposoben spoštovati zakone drugih držav, v katerih ni verouka v šolah, v katerih ni obvezna cerkvena poteka, v katerih je, kakor pri nas, cerkev ločena od države, naj spoštuje tudi naše zakone in naj se ravna po njih. In naj se ne zanaša na to, da je naša oblast še mladfa. Zato je vseeno dovolj krepka, da ne bo dovolila nikomur, da bi rovaril proti nej, pa naj bi to delal v tem ali drugem imenu. Nam je potreben mir, hočemo mir, kajti le tako bomo utegnili laže konkateni delo, ki smo ga začeli in ki je potrebno, če hočemo zagotoviti našim narodom, našemu delovnemu človeku boljšo bodočnost, srečno bodočnost, blagostanje, ugled med svobodnimi narodi in ljudmi in možnost nadaljnega vsestranskega razvoja. Ni nam vič in tudi ne prijetno, če nas kdo moti pri tem delu, pri katerem si prizadevamo, da ne bi zanemarili nobenih, ne gospodarskih ne kulturnih ne vzgojnih ne duševnih potreb našega človeka. V to delo smo se zagrizli in nam je pri tem vodilo globoko prepiranje, da smo na pravi poti in da u-

streza potrebam sedanjosti in bodočnosti naših narodov. Zaradi tega ne dajemo vedno primerno važnosti prizadevanjem reakcije, ki se je ne plašimo, čeprav vemo, da jo obup goniti na vse. Tudi sedaj ni razloga, da bi se je plašili. Te vrstice imajo le namen povedati vsem, ki so prizadeti, da smo budni in da je budnost na mestu za vse, ki ljubijo to našo, s srčno krvjo njenih najboljših sinov ustvarjeno domovino, ki nima nobenega namena kršiti pravice svojih državljanov, ki pa ne more in tudi ne sme dovoliti, da bi ji mogli drugi in imenu nesmiselnih problemov, ki so pri nas že uspešno rešeni, na vsakem koraku škodovati. Ne moremo in ne smemo dovoliti. — Igrek."

Gornji članek torej sodi — upravljeno seveda — da je cerkev za izgubljene privilegije, ki so bili:

Veleposestva; zadružno bankirstvo na kmetij, pa tudi v mestih, pod upravo duhovnikov; kontrola nad šolsvom; politična moč; kontrola nad tiskom; duhovno in ekonomsko gospodovanje nad kmeti.

No, bilo je še drugih (privilegijev), sedaj pa jim je ostalo samo še gospodovanje nad vro-

To ni bil prvi prevrat na svetu, ki je cerkev odvzel privilegije in gospodstvo. Dogodili so se že v stari Avstriji, v Franciji, pred zadnjim civilno vojno v Spaniji, v Mehiki itd. In prav povsod se je cerkev po vsakem takem udaru borila, da dobi nazaj kar je prej imela v oblasti. Uspela je v nevejši dobi edino v Spaniji. A iz tega članka v L. P., in iz člankov v beogradski "Review of International Affairs" je razvidno, da je Jugoslavija sicer pod pritiskom pripravljena osvoboditi iz zapora kakega Stepinaca, ne pa mu vrniti posestva, politično moč in kontrolo nad ljudstvom.

"Proletarec" je list, ki zaslubi da ga pazno citate. Korist od tega imajo čitalci. Preberite vsako številko "Proletarca".

Za varnost v rovih rudarjem potreben strogi zaščitni zakon

(Konec s 1. strani)

Postave za ščitenje premogarjev v posameznih državah se razlikujejo. Zvezna postava je strožja, toda ne toliko, da bi se jo moglo tudi uveljaviti. Predlogi, ki so določali, da naj imajo zvezni inspektorji pravico zapreti vsak tak premogovnik, v katerem družba noče izpoljevati varnostnih predpisov, so bili odbiti. Zdaj imajo inspektorji "Preštudiral" sem jo toliko, da so imeli o nji zaželenje izkušnje in sklenili, da grem nazaj na zapad. Z Vidrom sva odšla skupaj in dobila delo v bakrenih rudnikih v mestu Butte v Montani.

Tu je bilo prijetnejše. Dva angleška socialistična tedenika sta izhajala, katera smo raznasišali vsako soboto v nad tisoč izvodih v vsako hišo. Mesto je imelo socialistično administracijo. Plača je bila v primeri s plačami delavcev v tovarnah in rudnikih v Minnesoti in Michiganu, kjer so bili sproščeni.

Ako bi se družba na oponziralo noče ozirati, jo vladu v prezračenje rovov in v druge varnostne naredbe ne more prisiliti.

A dogaja se, tudi da, da in-

spektorji v svojih poročilih me-

rodajnemu uradu ugotove, da so rovi, ki so jih preiskali, po-

polnoma varni, čeprav vedo, da

je resnica ravno nasprotno.

Kakor je bila v primeri s plačami delavcev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

je bila v primeri s plačami delav-

cev v tovarnah in ru-

dnikih v mestu Butte v Montani,

REFLECTIONS

By Raymond S. Hoses

THE ODDS ARE tremendous that commentator Walter Lippmann never reads this obscure column, so nobody should accuse him of stealing anything when he wrote his column some days ago. Nevertheless altogether unconsciously, the great man was quoting what we pointed out in essence several years ago.

What we, and now Walter, understand is that the troubles that weigh heavily upon the world in general, and upon our own heavily-committed nation especially, are of our own making. We are getting the wrong results because we followed the wrong policies at a time when "we" (meaning the policy-makers of the U.S.A. and of other nations which confuse capitalist class-exploitation with democracy) were the bosses of the world.

And while Lippmann fails to go on to say that our basic error was a determination to shape the world to private-profit economics, he scores a bull's eye by asserting that we just can't seem to blame ourselves for our own mistakes. Which is very bad indeed, since it still is true that nations, as well as men, have got to confess in order to be saved.

LIPPmann GOES ALONG with us back to the "victorious" end of World War I. He reminds his readers that there were no Lenins or Hitlers then to block a program for democracy—that "only the free nations had armies, navies and the material resources to underwrite the reconstruction of the devastated and dislocated countries." And he closes with the challenging question: "What can it have been but our own mistakes in the exercises of our own power which have brought the Western world to its present plight."

THE BIG MISTAKE, which made all other mistakes inevitable and seemingly logical, was the decision of the victors (our side) to preserve the class economy called capitalism.

THE LAST WORD

By Duffy

There's a lot of funny news in the newspapers these days, as well as a lot of heroics, both in the Atlantic ocean and in Korea.

Three stories stand out in my mind during recent weeks, all three of which are totally unrelated to each other and to most of the men and women of this world.

The stand of Captain Carlsen by his ship in the Atlantic ocean attracted a lot of attention. He tried pretty hard to save his cargo, failed at the job, but just the same he got a hero's reception when came back to New York.

Now I'm not saying that the Captain didn't do a terrific job, but I question whether or not he's entitled to a hero's welcome, with ticker tape and everything else thrown down at him as he parades up and down Fifth avenue in New York.

Thousands upon thousands of men and women go about their every day business, many of them facing danger without any such safeguards as a United States ship standing nearby and they don't get any heroic welcomes such as were given to the courageous captain.

Maybe we're in the wrong business.

Then there was the case of the man in Washington, a government employee, no less, who refused to accept a couple of medals for his two dead sons, both of whom died on the battlefields of Korea.

I can't say whether that man was right or wrong—but I think there is one thing he ought to know—Truman has nothing whatever to do with selecting the men who are to get those medals, particularly the congressional medal of honor.

That is the highest honor which can be conferred on a soldier in the United States, and we believe that for posterity, that father should have accepted those medals in behalf of his sons.

On the other hand, you've got

A Little Publicity, Please

Congress last fall voted to permit states to open up relief rolls for public inspection. So if your state allows the public to see who is unfortunate enough to be on relief it will give the snoopers and the gossips the opportunity of a lifetime to humiliate the poor and aged.

Why doesn't Congress allow public inspection of the names of those who receive tax rebates and tax reductions from the government?

Why doesn't Congress allow public inspection of the payrolls of Senate and House office staffs?

Why doesn't Congress abolish secret votes—such as votes taken merely by counting noses?

Why doesn't Congress allow public inspection of the minutes of committee hearings where tax bills are written?

The white light of publicity is a wonderful thing for Congressmen—as long as it shines on the humble while the influential can hide in the shadows it throws in the halls of Congress.

SOCIALIZE THE "MONOPOLIES"

"League Reporter," an American Federation of Labor publication, currently reprints an article from "The Nation" magazine which the "Reporter" headlines as a story of "General Motors Corporation Tyranny Over Little Business."

The story is one of growth and expansion by the great G.M. It also is a story of power.

The facts presented by "The Nation" are that G.M. has steadily increased its sales from \$1.9 billion in 1946 to \$7.6 billion in 1950. Also that a number of smaller corporations have been forced out of business by the power of G.M. Also that G.M. appears able to get steel and other scarce materials that can not be obtained by lesser employers of labor. Also the G.M. has expanded its output by adding stoves and other items to its list of products.

That, "The Nation's" analyst contends, is destructive of freedom of enterprise and dangerous to all freedom because: "Historically, political freedom has never outlived economic freedom."

Having summarized the circumstances and repeated the alarm, we now ask: "So what? How should the American people deal with such a situation?"

One gets the impression that "The Nation" would like to see General Motors cracked into segments or put out of business altogether, so that a number of smaller concerns could compete and survive and scrabble among themselves for the public's business.

Being Socialists, however, we have a different idea. Our thought is that General Motors and a number of other concerns in the same and different lines are rotten-ripe for socialization. Instead of disrupting the efficiency that results from well-managed bigness, we would use the power of government to take over and manage industry for the benefit of all of us.

We urge the above proposal because we agree that such power as large corporations wield is dangerous when it is employed for the satisfaction of private management and stockholders. Under such circumstances the few individuals who have the power to manage big industries also have too much control over the people of the nation. Woodrow Wilson saw it our way when he described the corporation bosses as the "real rulers of America."

But the people would have more, not less, power over their own lives if those industries were owned by them as a whole. So that's what we advocate—that the resources upon which everybody depends

Now this doctor, who didn't like to pay income taxes, never thought about cutting down on his bills to his patient, so that he wouldn't have made so much money—no this doctor took the cash and stuck it into his safety deposit box, so that when he died he had more than \$322,000 CASH in his lock boxes.

That man, to our way of reasoning, is a chump. He could have earned a good income off that money, and give the income to the poor, so that way he wouldn't have had to pay much income taxes.

The doctor left an estate of nearly three quarters of a million dollars, all from four and five dollar patients, not one of whom probably ever got anything knocked off their bills during the doctor's lifetime.

And then they say that we don't need national health insurance.

What that doctor DID is probably being done by thousands of doctors all over the country today. They'd rather continue to stick you \$5 a visit and pay \$4 of that five to the government in income tax than let you have the visit for \$3 of which they'd only have to pay \$1.50 to Uncle Sam.

So it goes—or does it?

NOTHING IN IT FOR HIM

A very little boy came home dejected from his first day at school.

"Ain't goin' tomorrow," he said. "Why not dear?"

"Well, I can't read 'n' I can't write 'n' they won't let me talk—so what's the use?"

—Chicago Sun-Times

Austrian Fascist Gets Back Estates

Workers Protest Return of Prince Starhemberg, Who Helped Dolfuss, Hitler

Disturbing news came recently from the part of Austria controlled by Uncle Sam. Wide protests arose after a secret order restored to Prince Ernst von Starhemberg his 82 "estates and castles" in Austria. Back in the 1930's, Starhemberg, backed by such big industrialists as munitions manufacturer Fritz Mandl, was the chief "strong arm man" in a bloody movement which put Austria under a Fascist dictator, Engelbert Dolfuss. Hundreds of Austrian Socialist workers then died battling in vain to save democracy.

Later, Prince Starhemberg became a "soldier of Hitler." When Hitler fell, the infamous Nazi chief, Hermann Goering helped the prince to escape to Switzerland. From there, Starhemberg went to Argentina, where he has been living on an estate formerly owned by Mandl.

Now reports from Argentina report that Starhemberg has "disappeared" and apparently is on his way to Austria to take back his vast princely estates. Is that the way to restore democracy in Austria?

Just the Type

The new president of the National Association of Manufacturers (NAM) is William Grede of Milwaukee.

He bosses Grede Foundries, Inc. He refuses to bargain collectively with his workers. He has no union contracts.

Grede says, "I'm all for Taft." Joe McCarthy, Grede says, "has made a great contribution to our American idea." Since when did "our American idea" become one of smearing good people and assassinating good characters?

Grede is against price controls. He is against rent controls. But he wants controls on scarce raw materials; you see, Grede uses raw materials in his business.

Grede should make a wonderful president for the NAM.

NICE WORK IF YOU CAN GET IT

Again, as always at this time of year, financial pages report a flood of "tax selling." What they are talking about is one of the ways rich men reduce their taxes. It works like this:

The last month of the "tax year" is December. When that month comes, a wealthy man looks over his holdings, finds stocks whose market price is less than what he paid for them. So he sells those stocks, and thus establishes losses for income tax purposes.

Of course, they are not real losses, or he would not sell the stocks. When January comes, he buys them back again. So he still has the stocks, and the only loss is Uncle Sam's.

It's all perfectly legal, but it's one of the reasons for not taking too seriously rich men's claims that they are being "ruined by high taxes."

Got Scared

"I see you advertised your saxophone for sale," said the friend. "Yes," he sighed. "I saw my neighbor in the hardware store yesterday buying a gun."

Jailed in Plot

Newark, N.J.—The bribers as well as the bribed went to jail, when six men were sentenced by Federal Judge Thomas F. Meany on January 9, for a plot to sell standard beef to the Army.

Four officers of the American packing Company received heavy fines, as well as prison terms of 18 months to three years. Two former Army officers they were accused of bribing got lesser terms.

The charges were based on sales of meat to Uncle Sam in 1946 and 1947.

Ain't It Awful, Mabel!

Prepare to shiver and shake at this dreadful warning: "If the President would save the nation from chaos such as exists in Russia, his first step would be to abolish the Commission, or to sweep out the Socialist element which now dominates it . . . the Commission is sowing the seeds of distrust and disorganization of all the nation's activities . . . its work is a distinct contribution to . . . the Bolshevik element of incompetency, class hatred and anarchy."

Good heavens! What can that Truman Administration be up to? But wait a minute—those alarming words were published in the "Manufacturers' Record" of July 4, 1918—which was more than 23 years ago.

Then as now, Big Business was seeing "bogey men," and the "Reds" were talking about the Federal Trade Commission. Since then, we have watched the F.T.C. for a long time, and we still see no signs that it is dragging this country down the road to Russian ruin.

—Labor

It's Happening Again

Every big war and defense program strengthens Big Business and weakens Little Business. That is happening again, according to a report by the House Small Business Committee, headed by Congressman Wright Patman (Dem., Tex.). The report is full of such findings as this: "Of the total dollar value of all military contracts, the share of small business dropped from 24.5 per cent in the fiscal year 1950 to 18.5 per cent in the first three months of the fiscal year 1952."

—Labor

What's the Shooting About?

Instead of the word "shooting" in the above heading, perhaps we should have written "spending." Anyway, shooting or spending countless never-ending billions, the American people who will have to pay the bill in blood, sweat and reduced standards of freedom and economic security, should be interested in knowing what it is that forces us to adopt and finance more than 40 other nations on one hand and develop our muscles for possible use against some others on the other hand.

What is our ultimate objective?

We think we know the answer, because we have been told by the people who have the power of decision.

We are fighting and spending to preserve "our way of life." That, of course, is a broad and general explanation. If we go into details we discover that we are fighting to make the American economy secure in the procurement and use of those vital raw materials—manganese, rubber, etc.—without which our American economy could not function at top efficiency. We are also fighting for the opportunity to sell surpluses which we create for an owning class and to invest owners' surplus dollars throughout the world. Without those latter opportunities we are frustrated as a capitalist nation and lose our initiative.

And so, to put the broad generality of "our way of life" in other words, it can be said that we are fighting for the preservation of our capitalist private-profit economy. That appears to be the case in the very nature of things.

We don't want to work and sacrifice and spend and fight merely to save capitalism. In fact, being socialists, we don't want to save it at all. We want to replace it with a socialized economy which will do for working people by democratic means all the good things that communist dictators are promising to do later on for their completely-controlled working people.

Even final victory in an all-out war against Soviet imperialism will lack meaning and flavor for American workers if the pattern of life that follows victory confirms to the desires of owners to profit from the labor of exploited workers. We have the experience of two other "victories" to demonstrate that. —Reading Labor Advocate

PEOPLE DO IT

By Henry Jones

While perusing the public prints this morning, we encountered a photograph of a handsome and smiling young man in the uniform of an Army Sergeant. The news story, which accompanies the picture states that this lad, who has had only seven months' military service, has killed 15 "Reds" for which deed he has been awarded the Medal of Honor, the highest military decoration.

All this will no doubt thrill everyone who likes heroes and likes to see them just rewarded for their heroism. But those who are inclined to mix their tilts with a little thought may be forced to reach certain rather disturbing conclusions of less than a pleasurable nature.

It seems possible and even probable that some of the 15 "Reds" killed may have been young, handsome and at one time smiling. Perhaps they were even heroic and may have previously knocked off a dozen or so United Nations soldiers. It is possible that one of them at the time of his demise may have worn on his breast the Order of Lenin, or whatever order it is that Zozo Dugashvili hands out to his most efficient killers.

Certain it is that under slightly different circumstances were the positional edge was with the "Reds" instead of the Yanks, it might have been our young and handsome and smiling—hero who got the business along with some buddies. In such case there would be a medal of some sort for some other young and handsome and smiling hero, who would have his picture duly spotted in *Pravda* instead of the *New York Times* and would provide vicarious thrills to countless citizens of the Soviet Union.

* * * * *

Incidentally, it should be born in mind that knocking off fifteen of the "enemy" soldiers is not always an absolute evidence that the knocker-off artist is particularly heroic. It is quite possible that his salient characteristic may be sadism rather than courage. As an old machine gunner with a considerable amount of experience on some pretty rugged fronts, we can assure you that there are times and places where you can catch a group of the "enemy" in some sort of pocket and liquidate them with ease and in perfect safety.

* * * * *

Then there was the case of the Draft Board doctor who was examining a prospective recruit. "Read that chart," he commanded.

"What chart?" asked the draftee. "That's right," said the doc, "there isn't any chart. You're in, boy!"

* * * * *

Ever so often we receive some press release or communication

We sit there and whisper and wonder Of the woes that are coming on earth. When the stooped, silent toilers in thunder Shall ask what the wages are worth.

There'll be curses and cries for the reasons, And a tempest of feet on the stairs; And kings will turn white in their treasuries, And prelates grow pale at their prayers.

There'll be cries—there'll be beating of hammers, For the anarchists will gather again!

There'll be knocking at gates—there'll be clamors By night—there'll be whirlwinds of men.

Edwin Markham